

Dagurin tá leigan skuldi latast. Umsjónarmaðurin (fak-torurin), ið umboðaði eiganen av oyggjunum, kom eina ferð um árið út eftir leiguni

trúgvín skuldi vera so illa farin. »At bannast tykist vera algongt millum fólkið, og tikið verður til hin grábeinta í øðrumhvørjum andaræli. Tað harmar meg at siga — og eg lúgvi ikki — at eg ikki hitti eitt tað einasta menniskja harúti, sum av røttum kundi kallast ein fulltrúgvandi persónur.

Hesin álvarsami gudsmáðurin fór so til verka. Teir ellivu dagarnar, hann hesa ferðina dvaldist á St. Kilda, helt hann trettan møti fyri fólkinum har. Hetta hevði mikið árin á tey og tá hann fór avstað bóðu tey hann við tárum í eygunum um vælsignaðan at koma aftur, greiðir hann sjálvur frá.

Árið eftir var MacDonald í 2 vikur úti í St. Kilda. »Tá eg lendi«, skrivur hann, »tyrptust øll uttan um meg og tóku í hondina á mær. Fátt varð á munni havt, men hvørt eyga vr vát«. Tilsamans var John MacDonald úti á Hirta í 4 summør, til hann at enda bæð fólkinum har farvæl med alla í 1830.

MacDonald bjargaði kirkjuni fleiri viðhaldsfólk úti á hesum útskerjum í bretska ríkinum. Tað var hann, sum legði stóðið undir eina vælskipaða, stranga, harðliga og ómilda trúarræslu. Tað, sum aðrir ikki høvdu megnað, eydnaðist honum: at vekja eina trúaroði, sum hevði verið púra ókend á St. Kilda og meginpartinum av skotska meginlandinum við síðani trúbotina.

Gleðin hvørur

Aftan á hesa trúarligu herferðina hjá MacDonald kendist eitt sjónskt umskifti í lyndinum hjá St. Kilda-búgvum. Nú vóru teir ongantið kátir longur og hildu uppat at syngja og dansa. Liv teirra, sum higartil hevði verið stýrt av vindi og veðri, varð nú trýst inn í kirkjugongd

uttan hógv. Tað, sum MacDonald hevði prædikað, hóvaði væl saman við teirra pátrúna lyndi. Teir gloyptu treyta-leyst hvørjum orði, hann segði, og ein trúgv, hvørs røtur gingu djúpt í lyndi teirra í óttanum fyri tí ókenda, setti eftir hetta sín dóm á sinnini á teimum á St. Kilda.

Men teimum á Hirta tórvaði eitt hóskaði gudshús, og í 1827 gjørdi John MacDonald av at royna at útvega pening, so ein kirkja og prestahús kundu verða bygd. »Hálandaápostulin« prædikaði um alt Skotland til frama fyri tey á St. Kilda og tað eydnaðist honum at savna so mikið av peningi saman, at ein lítill kirkja og eini prestahús kundu verða bygd.

Kirkjan fer í tvíningar

St. Kilda-búgvur gjørdur ótrúliga nógv av at ganga í kirkju. Um miðja 19. öld varð farið hvønn dag í kirkju uttan mánadag og leygardag. Sunnudagar varð farið tvær ferðir. Og tað var einki sum sæt at sita heima, tú skuldi í kirkju, uttan so at tú vart sjúk. Hjá einum fólki, hvørs livskor vóru so bundin at náttúruviður-skiftunum, mátti ein so óhógvassamur gudsótti, sum fór við so nógvum dýrmætari tíð, gerast hættisligur fyri útkomuna. Gudstænasturnar ikki bert stóðgaðu øllum arbeiði teir tímarnar, tær vardu, men beindu eisini fyri øllum ætlanum og tiltøkum tann dagin. St. Kilda-búgvur vóru vanir at fara á flot um kvøldarnar, men tá farið varð at halda bønarmetir um kvøldarnar, datt eisini hetta niðurfyri.

Í 1843 — árið fyri sum táverandi presturin Neil Mackenzie fór av St. Kilda — fór skotska kirkjan í

tvíningar og hevði hetta við sær, at frí kirkjan í Skotlandi varð stovnað. Ein prestur í Edinburgh, Thomas Chalmers, gekk á odda fyri hesum. Skotsku hálendindi og skotsku oyggjarnar tóku undir við tí, menn úr hesi kirkju prædikaðu. »Tá skotska kirkjan í 1843 fór í tvíningar«, skrivur Fraser Darling í bók síni »West Highland Survey«, »tók eitt fólk, sum bar viðfæddan gudsótta í barmi, dúgliga undir við fríu kirkjuni og sum mangan hendir, tá ógvisluga verður farið fram í trúarspurningum, fingur fólk nú andstygd fyri øllum tí, sum verið hevði frammanundan, utta at munur varð gjørdur á og tóku nú fyrilits-leyst at fordæma slik gleðikend og livsjáttandi fyrbrigdi sum tónleik og dans. Mong fiólin varð stókt av tvørtur um knøini og glaðar reddir og livligir fétir fánaðu fyri at staðfesta tað álvarsemi, sum nú vað hildið at vera eftirynskjandi fyri at verða bjargaður frá glat-at«.

Triggjar gudstænastur sunnudag

Í 1866 kom presturin John Mackay út á St. Kilda fyri at bjarga teimum fjarskotnastu sálunum í Skotlandi. Hann kom at vera harúti í fjórðingsöld, longur enn nakar annar prestur undan honum. Meðan hann sat í starvinum, herdi hann alt, ið hevði við trúgv at gera, so nógv, at slíkt ikki hevði verið á St. Kilda, síðan »hálandaápostulin« var á sinni. Og St. Kilda-búgvur tóku tigandi og lýdnir undir. Meðan Mackay var prestur varð farið í kirkju triggjar ferðir sunnudagar. Ritheuvundurin John Sands metir, at St. Kilda-búgvur, meðan Mackay var harúti, vóru 6 1/2 tíma í kirkju hvønn sunnudag.

Frá leygarkveldi til sunnumorgun mátti eingin tala orð. Alt uttan bíbliulestur varð hildið at vera synd. Heldur einki arbeiði mátti gerast, ikki farast eftir vatni ella mjólkast. »Sunnudagurin er so dapur, at ikki sigast kann frá tí«, skrivur John Sands. »Tá ið klikt verður við klokku, skundar alt sær, ið krúpa kann, í kirkju við syrgnum yvirbrá. Og hugt verður beint niður fyri fótarnar, tí tað verður mett sum synd at lata eyguni reika aðrarvegir. Og synd er at siga,

Presturin John Mackay, sum prædikaði fyri St. Kilda-búgvum í 24 ár. Hann fór ikki fram við mykingum og ikki var lukkligt at sovna undir gudstænastuni. Heldur ikki var nóg mikið at fara 2 ferðir í kirkju sunnudagar, nei, farast skuldi 3 ferðir!

Tey seinnu árin ræktaðu trúboðarar sálarnar á St. Kilda. Summir, sum t.d. Donald Cameron, høvdu konu og børn út við

at hesi fólkinu siggja út sum at hetta er ein stórvæð gleðiboðskapur, tey fara at hoyra. Tá eru tey heldur at líka við eitt fylgi, sum Illimaður rekur fyri sær niður í hitt botnleysa svávdikið.

Mackay kravdi, at øll samkoman gloypti hvørjum orði, tá hann helt gudstænastu. Skuldi okkurt barnið sitið óstilt, fingur foreldrini av at vita. Einaferð ritheuvundurin John Sands vitjaði Hirta og var farin í kirkju, kom bráðliga stóður í gudstænastuna, tá komið varð eftir, at ein gomul kona var sovnað. Konan varð deild, meðan øll hoyrdu, og hon fekk at vita, at svav hon er, skuldi vera litið svøvnligt hjá henni hinumegin!

Søgan um hin burturvilsta sonin varð havd fyri

manga gudstænastuna. Sunnudagin 26. des. 1886 talaði Mackay við tvær gudstænastur um hetta evnið. Hetta var triði sunnudagurin og sætta prædikan hjá honum um sama evnið. Tvær vikur eftir hetta helt Mackay niggjundu prædiku sína um burturvilsta sonin, men helt seg kortini ikki enn hava viðgjørt hana nóg gjølla.

Inni á skotska meginlandinum varð mangan funnist at teimum prestum, sum sendir vóru út á St. Kilda, tí teir vóru hildnir at vera ov vánaligir, og serliga kom hesin Mackay at vera fyri atfinningum. Men ringt var mangan at finna prestar, sum vildu fara út í oyggjarnar og teir, sum ráddu fyri borgum, hildu sum so, at ein vánaligur prestur

var frægari enn eingin. Teir prestar og trúboðarar, sum tóku við starvinum, gjørdur hetta av serligum orsökum. Teir lögdu minni í at teir koma at liva avbyrgdir frá meginlandinum og tí mentunarlivi, ið har var. Eisini vóru teir fúsir at liva eitt hart og mangan ófýsið liv. Og teir, sum fóru, høvdu kanska meira í kvittan enn bert at prædika boðskapin, tí á St. Kilda fóru teir at fáa fanatiskar viðhaldsmenn, so mikið vistu teir. Eisini fór harúti at bera til hjá teimum at trúttu niður í fólkið teirra persónligu hugsan um kristindómin uttan at skula ganga í stóðugum ótta fyri at koma undir atfinningar at teirra útleggingum, skuldu teir prædikað ikki á skotska meginlandinum.

Framhald